

10 / 5 - 942 / 2 - 89 / 90

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1989-1990

22 MAART 1990

HERZIENING VAN DE GRONDWET

Herziening van artikel 5 van de Grondwet

Herziening van artikel 50, eerste lid 3°,
van de Grondwet

Herziening van artikel 50, eerste lid,
1° en 3°, van de Grondwet

Herziening van artikel 86 van de Grondwet

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
HERZIENING VAN DE GRONDWET, DE
INSTITUTIONELE HERVORMINGEN EN DE
REGLING VAN CONFLICTEN (1)

UITGEBRACHT DOOR MEVR. ONKELINX

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Nothomb.

A. — Vaste leden :

C.V.P. HH. Bourgeois, Breyne,
Hermans, Moors, Uyttendaele,
Van Rompuy.

P.S. HH. Charlier (G.), De Raet,
Eerdeken, Happart, Mot-
tard, Mevr. Onkelinx.

S.P. HH. Chevalier, Lisabeth,
Vandenbroucke, Van der
Maelen.

P.V.V. HH. Cortois, Denys, Mevr.
Neyts-Uyttebroeck.

P.R.L. HH. Ducarme, Gol, Michel
(L.).

P.S.C. HH. Antoine, Gehlen.

V.U. HH. Candries, Coveliers.
Ecolo/ H. Simons.
Agalev

B. — Plaatsvervangers :

HH. Ansoms, Bosmans (F.), Bos-
mans (J.), Dhoore, Mevr. Merckx-
Van Goey, HH. Van Parys, Van Peel.

HH. Biefnot, Cools, Donfut, Féaux,
Mayer, Tomas, N.

HH. Dielens, Mevr. Duroi-
Vanhelmont, HH. Hancké, Vanvel-
hoven, Willockx.

HH. Beysen, De Croo, Flamant,
Verhofstadt.

HH. De Decker, Draps, Knoops,
Kubla.

HH. Laurent, Lebrun, Michel (J.).

HH. Anciaux, Van Grembergen,
Vanhorenbeek.

H. Geysels, Mevr. Vogels.

Zie :

10 / 5 - 942 - 89 / 90 :

— N° 1 : Voorstel van de heer Mayer.

10 / 50 - 270 - 1988 :

— N° 1 : Voorstel van Mej. C. Burgeon c.s.

10 / 50 - 887 - 88 / 89 :

— N° 1 : Voorstel van de Regering.

— N° 2 : Amendement.

10 / 86 - 888 - 88 / 89 :

— N° 1 : Voorstel van de Regering.

10 / 5 - 942 / 2 - 89 / 90

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1989-1990

22 MARS 1990

REVISION DE LA CONSTITUTION

Révision de l'article 5 de la Constitution

Révision de l'article 50, premier alinéa
3°, de la Constitution

Révision de l'article 50, alinéa 1er,
1° et 3°, de la Constitution

Révision de l'article 86 de la Constitution

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE LA
REVISION DE LA CONSTITUTION, DES
REFORMES INSTITUTIONNELLES ET DU
REGLEMENT DES CONFLITS (1)

PAR MME ONKELINX

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Nothomb.

A. — Titulaires :

C.V.P. MM. Bourgeois, Breyne,
Hermans, Moors, Uyttendaele,
Van Rompuy.

P.S. MM. Charlier (G.), De Raet,
Eerdeken, Happart, Mot-
tard, Mme Onkelinx.

S.P. MM. Chevalier, Lisabeth,
Vandenbroucke, Van der
Maelen.

P.V.V. MM. Cortois, Denys, Mme
Neyts-Uyttebroeck.

P.R.L. MM. Ducarme, Gol, Michel
(L.).

P.S.C. MM. Antoine, Gehlen.

V.U. MM. Candries, Coveliers.
Ecolo/ M. Simons.
Agalev

B. — Suppléants :

MM. Ansoms, Bosmans (F.), Bos-
mans (J.), Dhoore, Mme Merckx-
Van Goey, MM. Van Parys, Van
Peel.

MM. Biefnot, Cools, Donfut, Féaux,
Mayer, Tomas, N.

MM. Dielens, Mme Duroi-
Vanhelmont, MM. Hancké, Vanvel-
hoven, Willockx.

MM. Beysen, De Croo, Flamant,
Verhofstadt.

MM. De Decker, Draps, Knoops,
Kubla.

MM. Laurent, Lebrun, Michel (J.).

MM. Anciaux, Van Grembergen,
Vanhorenbeek.

M. Geysels, Mme Vogels.

Voir :

10 / 5 - 942 - 89 / 90 :

— N° 1 : Proposition de M. Mayer.

10 / 50 - 270 - 1988 :

— N° 1 : Proposition de Mlle C. Burgeon et consorts.

10 / 50 - 887 - 88 / 89 :

— N° 1 : Proposition du gouvernement.

— N° 2 : Amendement.

10 / 86 - 888 - 88 / 89 :

— N° 1 : Proposition du gouvernement.

S. — 1929

DAMES EN HEREN,

Uw Commissie heeft de voorliggende voorstellen besproken tijdens haar vergaderingen van 21 november 1989 en 13 maart 1990; (het voorstel van Mevr. C. Burgeon werd eveneens besproken op 21 juni 1989).

De Commissie heeft tijdens haar vergadering van 21 november 1989 besloten de vier voorstellen te globaliseren :

— Voorstel (de heer Mayeur) tot herziening van artikel 5 van de Grondwet, n° 10/5-942/1;

— Voorstel van de Regering tot herziening van artikel 50, eerste lid, 1° en 3° van de Grondwet, n° 10/50-887/1;

— Voorstel (Mej. Burgeon c.s.) tot herziening van artikel 50, eerste lid, 3°, van de Grondwet, n° 10/50-270/1;

— Voorstel van de Regering tot herziening van artikel 86 van de Grondwet, n° 10/86-888/1.

ALGEMENE BESPREKING

I. Voorstel van de heer Mayeur tot herziening van artikel 5 van de Grondwet (Stuk n° 10/5-942/1-1989/90)

De auteur van het wetsvoorstel legt uit dat het voorstel ertoe strekt het onderscheid tussen de grote en de gewone naturalisatie af te schaffen. België is overigens het enige land in Europa waar dat onderscheid nog wordt gemaakt.

De afschaffing van het voornoemde onderscheid is wenselijk omdat ze de verwerving van de Belgische nationaliteit — en bijgevolg van dezelfde rechten en plichten als de Belgen — door de migranten vlotter zal doen verlopen en hun integratie zal bevorderen.

Ze is ook raadzaam in het vooruitzicht van de herziening van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, waarover spreker eveneens een voorstel heeft ingediend en waarop de Regering in haar voorstel tot herziening van artikel 50, eerste lid, 1° en 3°, van de Grondwet heeft gealludeerd.

*
* * *

De Vice-Eerste Minister en Minister van Institutionele Hervormingen merkt op dat het voorliggende voorstel dezelfde strekking heeft als het Regeringsvoorstel tot wijziging van artikel 50, eerste lid, 1° en 3°, van de Grondwet en dat het dus beter zou zijn ze samen te bespreken. Ten tweede wijst hij erop dat dit voorstel eigenlijk raakt aan de kiesbaarheidsvoorwaarden voor de Senaat, terwijl nochtans was afgesproken dat deze Commissie momenteel geen nieuwe initiatieven zou nemen inzake de derde fase van de Staatshervorming.

Een lid treedt het standpunt van de Vice-Eerste Minister bij. Ten gronde gaat hij akkoord met de

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre Commission a examiné les présentes propositions lors de ses réunions du 21 novembre 1989 et du 13 mars 1990 (la proposition de Mme C. Burgeon a également été examinée le 21 juin 1989).

Lors de la réunion du 21 novembre 1989, la Commission a décidé de globaliser les quatre propositions.

— Proposition (M. Mayeur) de révision de l'article 5 de la Constitution, n° 10/5-942/1;

— Proposition du Gouvernement de révision de l'article 50, alinéa 1er, 1° et 3° de la Constitution, n° 10/50-887/1;

— Proposition (Mlle Burgeon et c.s.) de révision de l'article 50, alinéa 1er, 3° de la Constitution, n° 10/50-270/1;

— Proposition du Gouvernement de révision de l'article 86 de la Constitution, n° 10/86-888/1.

DISCUSSION GENERALE

I. Proposition de M. Mayeur de révision de l'article 5 de la Constitution (Doc. n° 10/5-942/1-1989/90)

L'auteur de la proposition explique qu'elle vise à supprimer la distinction entre la grande et la petite naturalisation. La Belgique est d'ailleurs le seul pays d'Europe où cette distinction existe encore.

La suppression de la distinction précitée est souhaitable parce qu'elle facilitera l'acquisition de la nationalité belge — et par conséquent des mêmes droits et devoirs que les Belges — par les immigrés et favorisera de la sorte leur intégration.

Elle est également souhaitable dans la perspective de la révision du Code de la nationalité belge en vue de laquelle l'intervenant a également déposé une proposition. Le Gouvernement y fait aussi allusion dans sa proposition de révision de l'article 50, alinéa premier, 1° et 3°, de la Constitution.

*
* * *

Le Vice-Premier Ministre et Ministre des Réformes institutionnelles fait observer que la proposition à l'examen a la même portée que la proposition du Gouvernement de modifier l'article 50, alinéa premier, 1° et 3°, de la Constitution et qu'il serait dès lors préférable de les examiner ensemble. Il souligne ensuite que cette proposition modifie en fait les conditions d'éligibilité au Sénat alors qu'il avait été convenu que cette commission ne prendrait pour l'instant aucune initiative concernant la troisième phase de la réforme de l'Etat.

Un membre partage le point de vue du Vice-Premier Ministre. Il approuve la proposition quant au fond,

inhoud van het voorstel, maar hij heeft bedenkingen bij het feit dat artikel 56 van de Grondwet nog voorziet in de grote naturalisatie als voorwaarde om senator te worden. Bijgevolg zijn er twee mogelijkheden : ofwel neemt de Commissie dit voorstel aan en blijft de herziening daartoe beperkt, ofwel wordt de behandeling ervan even uitgesteld omdat het deel uitmaakt van de problematiek van de derde fase. Spreker is voorstander van de tweede oplossing.

*
* *

Diverse leden zijn het eens met de strekking van het voorstel. In tegenstelling tot de vorige spreker zijn zij echter geen voorstanders van uitstel, omdat niemand kan voorspellen hoe lang de derde fase nog op zich zal laten wachten.

Aangezien over de afschaffing van de grote naturalisatie een consensus bestaat, is er geen reden om de behandeling uit te stellen tot de besprekingen over de hervorming van de Senaat, want daarover zal waarschijnlijk geen consensus bestaan.

Diverse leden spreken zich eveneens uit voor één soort naturalisatie die politieke rechten verleent. Eén van hen merkt evenwel op dat het debat zou moeten verruimd worden tot de wijziging van het wetboek van de Belgische nationaliteit (en met name de gevolgen voor de benoemingen in de overheidssector) en tot de verkiesbaarheidsvoorwaarden voor de provincieraden.

*
* *

De Vice-Eerste Minister stelt voor dat, in het licht van de consensus die op dat vlak lijkt te bestaan, al werk zou worden gemaakt van de wijziging van artikel 5 (uitgaande van het voorstel van de heer Mayeur) en van artikel 50 van de Grondwet (uitgaande van het voorstel van de Regering). In geen geval kan echter het debat over de Senaat worden geopend, want dat zou in tegenspraak zijn met de gemaakte afspraken.

*
* *

Op verzoek van *een lid*, besluit de commissie de stemming over het voorstel van de heer Mayeur uit te stellen tot zij beschikt over een lijst van wetteksten waarin het begrip « grote naturalisatie » voorkomt (zie bijlage, blz. 9).

*
* *

Een lid vraagt welke weerslag de goedkeuring van het voorstel van de heer Mayeur zal hebben op artikel 5, 1°, van de Grondwet. Dreigt die bepaling niet zinledig te worden ?

mais émet des réserves à propos du fait que l'article 56 de la Constitution fait encore de la grande naturalisation une condition à l'élection en qualité de sénateur. Il y a dès lors deux possibilités : ou bien la commission adopte cette proposition, et la révision se limite à cela, ou bien son examen est reporté à un peu plus tard, dans la mesure où elle fait partie de la problématique de la troisième phase. L'intervenant est partisan de la deuxième solution.

*
* *

Plusieurs membres marquent leur accord sur la portée de la proposition. Contrairement à l'intervenant précédent, ils ne sont pas partisans d'un report de son examen, parce que nul ne peut prévoir combien de temps la troisième phase se fera encore attendre.

Etant donné qu'il existe un consensus au sujet de la suppression de la grande naturalisation, il n'y a aucune raison de différer l'examen de ce point jusqu'à l'ouverture des discussions relatives à la réforme du Sénat, parce que celle-ci ne fera probablement pas l'objet d'un consensus.

Plusieurs membres se prononcent également en faveur d'un seul type de naturalisation accordant des droits politiques. Un d'entre eux fait toutefois observer que le débat devrait être étendu à la modification du Code de la nationalité belge (en ce qui concerne notamment les conséquences pour les nominations dans le secteur public) et aux conditions d'éligibilité pour les élections provinciales.

*
* *

Le Vice-Premier Ministre propose, eu égard au consensus qui semble exister sur ce point, que l'on se penche déjà sur la modification des articles 5 (en s'inspirant de la proposition de M. Mayeur) et 50 de la Constitution (en s'inspirant de la proposition du Gouvernement). Il serait toutefois exclu d'ouvrir le débat sur la réforme du Sénat, parce que cela serait contraire aux accords conclus.

*
* *

A la demande d'un *membre*, la Commission décide de réserver le vote sur la proposition de M. Mayeur jusqu'à ce qu'elle dispose d'une liste des textes de loi où figure la notion de « grande naturalisation » (voir annexe, p. 9).

*
* *

Un membre demande quelle serait l'incidence de l'adoption de la proposition de M. Mayeur sur l'article 56, 1°, de la Constitution. Cette disposition ne risque-t-elle pas de perdre tout son sens ?

Een ander lid stelt voor dan ook artikel 56, 1°, te wijzigen.

De Staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen geeft toe dat artikel 56 van de Grondwet vatbaar is voor herziening, maar onderstreept dat die herziening een latere wijziging van diezelfde bepaling (in het kader van de derde fase) onmogelijk zou maken.

De volgende spreker preciseert dat het niet juist is dat een voor herziening vatbaar verklaard artikel van de Grondwet slechts éénmaal mag worden gewijzigd. Alleen de concrete bepalingen die reeds zijn gewijzigd mogen geen tweede keer worden herzien, maar voor andere bepalingen van hetzelfde artikel blijft een wijziging mogelijk.

Een ander lid is van oordeel dat de afschaffing van artikel 5, tweede lid, van de Grondwet automatisch zal leiden tot de impliciete wijziging van artikel 56, 1°, (evenals van alle andere bepalingen waarin het begrip grote naturalisatie wordt gehanteerd). Er hoeft dus momenteel niet aan artikel 56, 1°, van de Grondwet te worden geraakt.

Een laatste spreker is bereid af te zien van een wijziging van artikel 56, 1°, maar dringt erop aan dat in het verslag wordt vermeld dat de Commissie die bepaling als impliciet afgeschaft beschouwt.

*
* *

De Commissie besluit de discussie te beperken tot de artikelen 5, 50 en 86 van de Grondwet, rekening houdend met het feit dat artikel 56, 1°, impliciet wordt gewijzigd door de herziening van artikel 5 van de Grondwet, en met het feit dat artikel 56 van de Grondwet naar alle waarschijnlijkheid in het kader van de derde fase zal worden herzien.

II. *Voorstel van mevr. Burgeon c.s. tot herziening van artikel 50, eerste lid, 3°, van de Grondwet* (Stuk Kamer n° 10/50 - 270/1 - 1988)

De auteur wijst erop dat het voorstel tot herziening van artikel 50, eerste lid, 3°, van de Grondwet tot doel heeft de minimumleeftijd waarop men voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers verkiesbaar is, tot 21 jaar te verlagen.

Ter rechtvaardiging van dat voorstel voert de indiener volgende argumenten aan :

— België is een van de weinige Europese landen waar de leeftijdsdrempel voor de verkiesbaarheid nog zo hoog ligt;

— 21 jaar is ten andere ook de geldende verkiesbaarheidsleeftijd voor de verkiezingen van gemeenten en provincieraden, de Europese verkiezingen en de verkiezingen voor het Brusselse Gewest;

— op 21 jarige leeftijd nemen jongeren vaak al deel aan het economische en sociale leven;

— tot slot al dit voorstel ook tot gevolg hebben dat jongeren zich sneller bij het politieke bedrijf betrokken voelen.

*
* *

Un autre membre propose dès lors de modifier également l'article 56, 1°.

Le Secrétaire d'Etat aux Réformes institutionnelles confirme que cet article 56 de la Constitution est sujet à révision mais souligne que cette révision exclurait toute modification ultérieure (dans le cadre de la troisième phase).

L'intervenant suivant précise qu'il est inexact qu'un article de la Constitution déclaré sujet à révision ne peut être modifié qu'une seule fois. Seules les dispositions concrètes qui ont déjà été modifiées ne peuvent plus l'être une seconde fois, mais les autres dispositions du même article peuvent encore être modifiées.

Un autre membre estime que l'abrogation de l'article 5, deuxième alinéa, de la Constitution, aboutira automatiquement à une modification implicite de l'article 56, 1°, (ainsi que de toutes les autres dispositions dans lesquelles apparaît la notion de « grande naturalisation »). Il n'est donc pas nécessaire pour l'instant de toucher à l'article 56, 1°, de la Constitution.

Un autre intervenant est disposé à renoncer à la modification de l'article 56, 1°, mais insiste pour qu'il soit mentionné dans le rapport que la Commission considère cette disposition comme implicitement abrogée.

*
* *

La Commission décide de limiter la discussion aux articles 5, 50 et 86 de la Constitution, compte tenu de ce que l'article 56, 1°, sera implicitement modifié du fait de la révision de l'article 5 de la Constitution et de ce que l'article 56 sera, selon toute probabilité, revu dans le cadre de la troisième phase.

II. *Proposition de Mlle Burgeon et consorts de révision de l'article 50, alinéa 1er, 3° de la Constitution* (Doc. Chambre n° 10/50 - 270/1 - 1988)

L'auteur souligne que cette proposition de révision de l'article 50, alinéa 1°, 3° de la Constitution a pour but d'abaisser l'âge d'éligibilité à la Chambre des Représentants à 21 ans.

L'auteur invoque différents arguments pour justifier cette proposition :

— la Belgique est un des rares pays européens à garder un âge d'éligibilité aussi élevé;

— l'âge d'éligibilité de 21 ans a été retenu pour les élections communales, les élections provinciales, les élections européennes, et même les élections régionales bruxelloises;

— à 21 ans les jeunes participent déjà souvent à la vie économique et sociale;

— enfin, cette proposition permet aux jeunes de se sentir plus rapidement concernés par la vie politique.

*
* *

Aangezien de Regering op 29 juni 1989 een voorstel heeft ingediend (Stuk Kamer n° 10/50 - 887/1-89/90) dat niet alleen voorziet in de verlaging van de verkiesbaarheidsleeftijd voor de Kamer van volksvertegenwoordigers tot 21 jaar, maar ook in een versoepeling van de nationaliteitsvoorwaarde, besluit de *Commission* met instemming van de auteur van het bovengenoemde voorstel voorrang te verlenen aan het meer verstrekkende voorstel van de Regering (zie punt III).

III. *Voorstel van de Regering tot herziening van artikel 50, eerste lid, 1° en 3°, van de Grondwet* (Stuk Kamer n° 10/50 - 887/1-89/90).

Voor de toelichting van dit voorstel wordt verwezen naar de verklarende nota.

*
* *

Een lid verwijst naar de tabel op blz. 4 van de bovengenoemde verklarende nota. Daaruit blijkt dat de verkiesbaarheidsleeftijd voor de Kamer onder meer in Nederland slechts 18 jaar bedraagt. Om welke reden heeft de Regering in haar voorstel voor de leeftijd van 21 jaar en niet voor die van 18 jaar geopteerd?

De *Staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen* antwoordt dat in talrijke andere Belgische wetten een onderscheid wordt gemaakt tussen verkiesbaar en stemgerechtigd zijn. De Regering heeft dit onderscheid willen behouden, ondanks de verlaging van de verkiesbaarheidsleeftijd.

*
* *

Een ander lid wijst erop dat de officiële Nederlandse tekst van artikel 50, eerste lid, 1°, van de Grondwet, zoals vastgesteld bij Grondwetsbepaling van 10 april 1967 (*Belgisch Staatsblad* van 3 mei 1967), luidt « Belg zijn door geboorte of grote naturalisatie hebben verkregen » en niet « Belg zijn door geboorte of de grote naturalisatie bekomen hebben », zoals in het voorstel van de Regering vermeld staat.

Met het oog op de eerbiediging van de officiële versie, dient het lid een amendement n° 1 in (Stuk Kamer n° 10/50 - 887/2-88/89).

Een andere spreker vindt het logisch dat de leeftijd voor de verkiesbaarheid voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers tot 21 jaar wordt verlaagd, nu ook de burgerlijke meerderjarigheid tot 18 jaar is verlaagd.

Zijn fractie zal dit voorstel steunen omdat het kan leiden tot meer democratie.

Etant donné que le Gouvernement a déposé le 29 juin 1989 une proposition (Doc. n° 10/50 - 887/1-89/90) prévoyant non seulement l'abaissement à 21 ans du seuil d'éligibilité pour la Chambre des représentants, mais aussi un assouplissement de la condition de nationalité, la *Commission* décide, en accord avec l'auteur de la proposition précitée, de donner la priorité à la proposition du Gouvernement, dont la portée est plus large (voir point III).

III. *Proposition du Gouvernement de révision de l'article 50, alinéa premier, 1° et 3°, de la Constitution* (Doc. n° 10/50 - 887/1-89/90).

Pour l'exposé des considérations qui motivent cette proposition, il est renvoyé à la note explicative.

*
* *

Un membre renvoie au tableau figurant à la page 4 de la note explicative précitée. Il en ressort qu'aux Pays-Bas, notamment, l'âge de l'éligibilité à la Chambre n'est que de 18 ans. Pour quelles raisons le Gouvernement a-t-il opté, dans sa proposition, pour l'âge de 21 ans et non pour celui de 18 ans?

Le *Secrétaire d'Etat aux Réformes institutionnelles* répond que beaucoup d'autres lois belges font une distinction entre l'éligibilité et l'électorat. Le Gouvernement a voulu maintenir cette distinction, malgré l'abaissement de l'âge de l'éligibilité.

*
* *

Un autre membre fait observer que le texte officiel néerlandais de l'article 50, premier alinéa, 1°, de la Constitution, tel qu'il a été établi le 10 avril 1967 (*Moniteur belge* du 3 mai 1967), est « Belg zijn door geboorte of grote naturalisatie hebben verkregen » et non pas « Belg zijn door geboorte of de grote naturalisatie bekomen hebben », ainsi que le mentionne la proposition du Gouvernement.

Afin de respecter le texte officiel, le membre présente un amendement n° 1 répondant à cette préoccupation (Doc. n° 10/50 - 887/2-88/89).

Un autre intervenant estime qu'il est normal que l'âge de l'éligibilité à la Chambre des représentants soit ramené à 21 ans à présent que l'âge de la majorité civile a été ramené à 18 ans.

Son groupe soutiendra cette proposition parce qu'elle peut favoriser la démocratie.

IV. *Voorstel van de regering tot herziening van artikel 86 van de Grondwet* (Stuk Kamer n° 10/86 - 888/1 - 88/89)

Voor de toelichting van dit voorstel wordt verwezen naar de verklarende nota.

*
* *

Een lid stelt dat de herziening van artikel 86 van de Grondwet uit teleologisch oogpunt weliswaar grote gelijkenissen vertoont met die van artikel 50 van de Grondwet, maar dat de situatie uit juridisch-technisch oogpunt grondig verschilt. Artikel 50 van de Grondwet heeft immers betrekking op de leden van de wetgevende macht, terwijl artikel 86 van de Grondwet de Ministers (dus de uitvoerende macht) betreft. Het zou dan ook contradictorisch zijn mocht een parlements lid dat niet de grote naturalisatie heeft genoten wel Minister zou kunnen worden, terwijl andere personen die met de gewone naturalisatie hebben moeten genoegen nemen hetzij geen ambtenaar zouden kunnen worden, hetzij geen hoge ambten zouden kunnen bekleden. De regel zou dan immers minder streng zijn voor de « topambtenaar » (de Minister) dan voor de lagere ambtenaren. Spreker beklemtoont dat het nodige moet worden gedaan om een dergelijke scheefgroeiing te vermijden. Het is weliswaar juist dat een aantal wetteksten in de toekomst hoe dan ook moeten worden aangepast indien artikel van de Grondwet wordt gewijzigd, maar intussen dreigen heel wat problemen van overgangsrecht te rijzen.

Volgens de *Staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen* wordt er voor ambtenaren geen verschil gemaakt tussen de grote naturalisatie en de gewone, maar hij acht het toch aangewezen dit probleem nader te onderzoeken. Ook in dit verband wordt verwezen naar de lijst van teksten waarin het begrip « grote naturalisatie » voorkomt (zie bijlage, blz 9).

ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Voorstel (de heer Mayeur) tot herziening van artikel 5 van de Grondwet.

Over het enige artikel van dit voorstel worden geen opmerkingen gemaakt.

Het wordt aangenomen met 15 tegen 1 stem.

Voorstel van de Regering tot herziening van artikel 50, eerste lid, 1° en 3°, van de Grondwet.

Het amendement n° 1 van de heer Van der Maelen (Stuk Kamer 10/50 - 887/2 - 88/89) wordt eenparig aangenomen.

IV. *Proposition du Gouvernement de révision de l'article 86 de la Constitution* (Doc. n° 10/86 - 888/1 - 88/89)

On se reportera, pour les développements de cette proposition, à la note explicative.

*
* *

Un membre précise que si, d'un point de vue téléologique, la révision de l'article 86 de la Constitution présente une forte analogie avec celle de l'article 50 de la Constitution, la situation n'en est pas moins fondamentalement différente d'un point de vue technique et juridique. L'article 50 concerne en effet les membres du pouvoir législatif, alors que l'article 86 concerne les ministres, et donc le pouvoir exécutif. Il serait dès lors paradoxal qu'un parlementaire qui n'a pas obtenu la grande naturalisation puisse devenir ministre, alors que d'autres personnes, qui ont dû se contenter de la naturalisation ordinaire, ne pourraient devenir fonctionnaires ou occuper de hautes fonctions. La règle serait donc moins stricte pour les « fonctionnaires suprêmes » (les ministres) que pour leurs subordonnés. L'intervenant souligne qu'il faut veiller à rendre impossible une telle anomalie. S'il est exact qu'un certain nombre de textes légaux devront en tout état de cause être adaptés à l'avenir si l'article 5 de la Constitution est modifié, bon nombre de problèmes ne risquent pas moins de se poser entre temps au cours de la phase transitoire.

Le Secrétaire d'Etat aux Réformes institutionnelles estime qu'en ce qui concerne les fonctionnaires, il n'est pas fait de distinction entre la grande naturalisation et la naturalisation ordinaire, mais il juge tout de même opportun d'examiner ce problème de plus près. Il est également renvoyé à cet égard à la liste des textes où figure la notion de « grande naturalisation » (voir annexe, p. 9).

DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Proposition (de M. Mayeur) de révision de l'article 5 de la Constitution.

L'article unique de cette proposition ne fait l'objet d'aucune observation.

Il est adopté par 15 voix contre une.

Proposition du Gouvernement de révision de l'article 50, premier alinéa, 1° et 3°, de la Constitution.

L'amendement n° 1 de M. Van der Maelen (Doc. n° 10/50 - 887/2 - 88/89) est adopté à l'unanimité.

Het aldus geamendeerde voorstel wordt eenparig aangenomen. Dientengevolge vervalt het voorstel van Mej. Burgeon c.s.

Voorstel van de Regering tot herziening van artikel 86 van de Grondwet .

Over het enige artikel van dit voorstel worden geen opmerkingen gemaakt. Het wordt eenparig aangenomen.

De Rapporteur,

L.ONKELINX

De Voorzitter,

Ch.-F. NOTHOMB

La proposition ainsi modifiée est adoptée à l'unanimité. En conséquence, la proposition de Mme Burgeon et consorts devient sans objet.

Proposition du Gouvernement de révision de l'article 86 de la Constitution.

L'article unique de cette proposition ne fait l'objet d'aucune observation. Il est adopté à l'unanimité.

Le Rapporteur,

L.ONKELINX

Le Président,

Ch.-F. NOTHOMB

TEKST GEWIJZIGD DOOR DE COMMISSIE

**HERZIENING VAN ARTIKEL 50,
EERSTE LID, 1° EN 3°, VAN DE
GRONDWET**

Enig artikel

In artikel 50, eerste lid, van de Grondwet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in het 1° worden de woorden « Belg zijn door geboorte of grote naturalisatie hebben verkregen » vervangen door de woorden « Belg zijn »;

2° in het 3° worden de woorden « de volle leeftijd van vijfentwintig jaar » vervangen door de woorden « de volle leeftijd van eenentwintig jaar ».

TEXTE MODIFIE PAR LA COMMISSION

**REVISION DE L'ARTICLE 50,
ALINEA 1er, 1° ET 3°, DE LA
CONSTITUTION**

Article unique

A l'article 50, alinéa 1er, de la Constitution, sont apportées les modifications suivantes :

1° au 1°, les mots « être Belge de naissance ou avoir reçu la grande naturalisation » sont remplacés par les mots « être Belge » ;

2° au 3°, les mots « vingt-cinq ans accomplis » sont remplacés par les mots « vingt et un ans accomplis ».

BIJLAGE

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE
ZAKEN AAN DE VOORZITTER VAN DE KAMER
VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS DD.
20 FEBRUARI 1990**

Betreft : Onderscheid tussen grote en gewone naturalisatie — Voorstel van Volksvertegenwoordiger Mayeur met het oog op de herziening van artikel 5 van de Grondwet (Stuk n° 10/5 - 942 - 89/90) - Voorstellen van de Regering tot respectieve herziening van artikel 50, eerste lid, 1° en 3°, en artikel 86 van de Grondwet (Stuk Kamer n° 10/50 - 887/1 - 88/89 en 10/86 - 888/1 - 88/89).

« Mijnheer de Voorzitter,

Mijn administratie heeft de twee lijsten onderzocht die betrekking hebben op de bepalingen betreffende de hoedanigheid van Belg, zoals die door het Coördinatiebureau van de Raad van State onder het tweevoudige aspect « nationaliteit » en « genot en ontzetting van de rechten » opgetekend werden.

Uit dat onderzoek blijkt dat in de onderstaande teksten op de grote naturalisatie gealludeerd wordt :

- artikel 5 van de Grondwet;
- artikel 239 van het Wetboek van de registratie, hypotheek- en griffierechten;
- artikelen 50, 56 en 86 van de Grondwet;
- artikel 23 van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen;
- artikelen 14 en 16 van de wet van 30 juli 1926 tot instelling van een onderzoeksraad voor de scheepvaart;
- artikelen 223 en 224 van het Kieswetboek;
- artikel 4 van de wet van 5 mei 1936 tot vaststelling van het statuut van de havenkapiteins.

Hoogachtend,

L. TOBBACK »

ANNEXE

**LETTERE DU MINISTRE DE L'INTERIEUR
AU PRESIDENT DE LA CHAMBRE
DES REPRESENTANTS DU
20 FEVRIER 1990**

Concerne : distinction entre la grande naturalisation et la naturalisation ordinaire - Proposition du Député Mayeur tendant à réviser l'article 5 de la Constitution (doc. parl. n° 10/5 - 942 - 89/90) - Propositions du Gouvernement tendant à réviser respectivement l'article 50, alinéa 1er, 1° et 3°, et l'article 86 de la Constitution (doc. parl. n° 10/50 - 887/1 - 88/89 en 10/86 - 888/1 - 88/89).

« Monsieur le Président,

Mon administration a examiné les deux listes portant sur les dispositions relatives à la qualité de Belge telles qu'elles ont été recensées par le Bureau de Coordination du Conseil de l'Etat sous le double aspect « nationalité » et « jouissance et privation des droits ».

Il ressort de cet examen qu'il est fait allusion à la notion de grande naturalisation dans les textes ci-après :

- article 5 de la Constitution;
- article 239 du Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe;
- articles 50, 56 et 86 de la Constitution;
- article 23 de la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales;
- articles 14 et 16 de la loi du 30 juillet 1926 instituant un conseil d'enquête marine;
- articles 223 et 224 du Code électoral;
- article 4 de la loi du 5 mai 1936 fixant le statut des capitaines de port.

Je vous prie de croire, Monsieur le Président, à l'assurance de ma considération distinguée.

L. TOBBACK »